

№ 225 (25954)

РÆСТДЗИНАД

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартыйы – газета издается с 14 марта 1923 года

2023 азы 6 декабр — цыппурсы мæйы 6 бон, æртыццаг

Аргъ 10 сомы

КАЕСУТ НОМЫРЫ:

2 КОНКУРС
Раздзогтæн — кад

3 АЕХСАЕНАД
Æргом ныхас — ахсджиаг фарстатыл

4 ДИКТАНТ
Зонындзинæдтæ сбæрæг сты

Хæрзиуджытæ

Æрыгон лауреаттæ

РИИ-Аланийы Сæргълæууæг Сергей МЕНЯЙЛО дипломтæ æмæ ахцайы премитæй схорзæхджын кодта, наукæ æмæ техникайы къабазы нæ республикайы æрвылазон конкурсы уæлахиз кæй къухы бафтыд, уыцы स्कылатæ ахуырдаутæ æмæ æрыгон ахуыргæндтæ-специалистты.

Конкурсмæ хаст æрцыд 13 науон проекты медицина, биохими, физикæ, экологи æмæ æндæр темæтыл. Нæ республикайы Сæргълæууæг æрыгон фæлтæримæ зæрдæйæ-зæрдæмæ ныхасы фæнысан кодта, амондджын фидæн аразыны хъуыддæгты, фыццаджыдæр, наукæйы рæстмæ кæй хъæуы æргом здахын.

— Æнæ наукæйæ нæй размæ цæуæн. Тынг æхсызгон мын у, æмæ сæрыстыр дæн, курдиатджын æрыгон фæлтæр нæм кæй ис, уымæй. Ныридагæн, ахæм æвзонджы кары уæ къухы цы æнтыстдзинæдтæ бафтыд, уыдон уын наукæйы бæрзæндтæм схизыны къахдæфтæ сты. Ис уæм бæллицтæ, хорздзинæдтæм тырнæг фæ-

сивæд стут, æмæ уын мах дæр æххуыс кæндзыстæм, кæм бахъæуа, уым. Раст фæндаг равзæрстат æмæ иыл фæрнæй цæут, — загъта Сергей Меньяйло.

Скылоадзауты къорды номинацийы, Дзæуджыхъæуы 3-æм скылайы ахуырдауа Чивиты Азæмæтæн преми лæвард æрцыд йæ конкурсон темæ "Разработка комплексного растительного препарата с заданной нейротропной активностью"-йы фæдыл. Азæмæт, ахъаззаджы хос кæй хонæм, уыцы кæрдæджыты къордæй сарæзта уæлæмхасæн компоненттæ æмæ бакуыста, адæймаджы организмыл кунд ахадныц, ахæм иртасæн куыст. Дзæуджыхъæуы 26-æм скылайы ахуырдауа Эрик Медведев та

сарæзта, "полупроводниковый прибор" кæй хонныц, уый. Пайда дзы кæнынц электронон къабазы ахуырадон системæйы æмæ алыхуызон техникæн къордты куысты. Фæсивæды инновацион центры авторон коллективты къорд: Гулуты Азæмæт, Мæхъыты Алыксандр, Хæрбаты Георгий, Мæрзыйты Сослан, Годжыцаты Алыксандр конкурсы лауреаттæ систы сæ проект "Приложение для создания чертежей в векторной графике"-йы тыххæй. Æвзонг ахуырдауаг бакуыстой, æнæ уæлдай лыггæтæй (обрезки) фанерæй къолпытæ æмæ контейнертæ аразынаæн сæрмагонд программæйыл.

Номинаци "Æрыгон ахуыргæндтæ æмæ специалисттæ"-йы та диплом æмæ ахцайы премийæ хорзæхджынгонд æрцыд: Дзæуджыхъæуы науон центры специалист Дзампаты Жаннæ. Уый бакуыста, пародонит дзæбæх кæныны хъуыд-

САУТÆТЫ Тамилæ

Ахуыргæндтæ зæгъынц

Кусæг къухтæ — кадавар

Эксперттæ куыд зæгъынц, афтæмæй Уæрæсейы, сæ нымæдмæ гæсгæ, кусæг къухтæ 2030 азмæ нæ фæг кæндзæн дыууæ-цыппар милуан адæймаджы.

2028-2023 азы куыстдæтджыты 38 милуан вакансийы тыххæй анализы бындурыл уыдон зæгъынц, ныридагæн Уæрæсейы кусджытæ нæ фæг кæны: куыстдæтджыты мыхуыргонд ваканситы нымæц сырæзт 1,8 хатты, цы мызд сын хуамæ фидой, уый бæрц та дыууæ хатты фæфылдæр. Иртасæн куысты авторты хъуыдымæ гæсгæ, "Уæрæсæ æрлæууыд кадарты кадавар æмæ зынаргъ куысты" фæндагыл. Куыд нымайынц, афтæмæй амалхъомты хъæудзæн мызд фæфылдæр кæнын æмæ куысты уавæртæ фæхуыздæр кæнын, ахуырадон уагдæттимæ æмгуыстад рацаразын.

Цæгат Ирыстоны Куыстдæттæг комитеты куыд зæгъынц, афтæмæй æрвылымæй куысты бынæтты базæйы вæййы 1200 бынаты, уыдонæн се 'рдæг — кусæг дæсны-йæдтæ: хуыйджытæ, шофьртæ, слесыртæ, хъармгæнæнты оператортæ, дуканигæстæ, хæри-наггæнджытæ, официанттæ æмæ æндæртæ. Уæлдай тынгдæр, специалисттæ куыд нымайынц, афтæмæй хъæуынц хуыйджытæ.

КОЧИТЫ Альбинæ

Цæлхæмбырд

Кæстæрты хъомыл кæныны хъуыддаджы лыстæг фарстатæ нæй

Нæ гыццыл ахуырдаутæн хъарм хæринаг дæттын фарстайыл нæ республикæ архайы 2020 азæй фæстæмæ, æмæ æнæбафинпайтæ нæй, уавæр ацы хъуыддаджы азæй-азмæ хуыздæр кæй кæны, уый.

мæн дæр уыд хæрзад хойрагæй саходыны бар, æмæ фынгты бæркад æмæ хæринагты хæрхæддзинадæй алчидæр разыйæ баззад.

Æмбырд æмæ хæринагты равдыст арæст æрцыдысты Дзæуджыхъæуы 11-æм астæуккаг скылайы. Уым цæмæн, уый тыххæй, æмбырд гом кæнгæйæ, йæ разыхасы загъта Тускъаты Таймураз:

— Бындурон цалцæджы фæстæ 11-æм скыла ие 'ддаг бакæст, йæ хуыз бынтондæр райта, уæдæ дзы ахуыр кæнынæн арæст æрцыд дзыххæнынгог уавæртæ. Уыдæттæ дзурæг сты,

Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы уыцы закон æххæст кæныны тыххæй". Æмбырды архайджытæ уыдысты Парламенты депутаттæ, сæ сæргы — Парламенты Сæрдар Тускъаты Таймураз, афтæмæй, паддзахадон хицауады федералон фæзуатон органы, стæй Дзæуджыхъæуы æмæ районы бынæттон хиуынаффæйады администраци-ты минæвæрттæ, фарста-

йыл дзуапдæттæг министрæдтæ æмæ ведомствæты разамонджытæ, скылаты директортæ, ныйбарджыты комитеттæ æмæ æхсæнадон организациты минæвæрттæ.

Æмбырд райдайыны размæ йæ архайджытæ базонгæ сты, нæ гыццыл ахуырдаутæн скылайы се 'рвылбонны фынгыл чи вæййы, уыцы хæринагты, стæй сæ цæмæй кæнын, уыцы продукты равдыстимæ. Алкæ-

паддзахады 'рдыгæй ахуырады къабазмæ цы цæстæнгас ис æмæ рæзгæ фæлтæры æгæниздзинад æмæ ахуырадыл куыд уæдæ, ууыл. Уымæй уæлдай, Дзæуджыхъæуы 11-æм скыла у ирд цæвиттон, ахуырады къабаз нæ республикайы куыд рæзы æмæ йæ гæнæнтæ фылдæр куыд кæнынц, уымæн.

(Кæрон 2 фарсыл)

Мæздæджы районæй

Бынаеттон цæрджыты фæндæттæм гæсгæ

Мæздæджы районы, Хъызылары хъæуы, проект "Нырыккон горæты фалдзæстæ рацаразын"-ы фæлгæты, банывлæ кодтой Уæлахизы æвдай азы номыл парк. Проектты фыццаг къæпхæны фидæны парчы фæзуат — æхсæз гектары — ссыгъдæг кодтой, уый фæстæ куыстыгæм бавнæлдтой ландшафтон архитектурæ.

Парчы проект сарæзтой бынаеттон цæрджыты фæндæттæм гæсгæ, стæй ма хыгъд æрцыдысты климæты хицæндзинæдтæ æмæ, паркæн кæй равзæрстой, уыцы зонæйы нысан. "Афтæмæй дзы сарæзтой фистæгæй цæуджытæн фæндæгтæ æмæ асфальтæй æхгæд фæндаг велосипедисттæн. Фæзуаты сæвæрдтой фæллад уадзынмæ бандæттæ æмæ бырондæттæ. Парчы светодиодон рухсгæнæнтæ ныссагътой. Фæзуат æрæхгæдтой æфсæйнаг быруйæ, зæхх дурæй бамбæрзтой, — фехъу-сын кодтой Цæрæнуатон-коммуналон хæдзарады, артаг æмæ энергетикайы министрады.

Парчы фæзуаты ма хæстæгдæр рæстæджы фæзындысты тренажерон æмæ спортивон фæзтæг.

ДАТИТЫ Ольгæ

Нысантæ

Сарæзтой ног хиг

Цхинвалы "Цæгатаг" микрорайоны байгом кодтой ног хиг. Хуссар Ирыстоны Президент ГАГЛОЙТЫ Алан арæзтад æмæ фæндагты эксплуатацийы комитеты минæвæрттимæ бабæраг кодтой фæндаджы æмæ хиды арæзтад, федтой куыстыты хæрхæддзинад.

Комитеты сæрдар Гæбæраты Алан куыд радзырдта, афтæмæй хиды арæзтад бацахста цыппар мæйы. Кæд сæ зæрддыууæ мæйы бакусын уыд, уæддæр. Куыд фæбæрæг кодта, афтæмæй сæ бахъуыд дыууæ метры бæрц арф ныкъъахын. "Ам уыд æцæг цымыра, уымæ гæсгæ дзы арæзтадон æрмæг æркæнæн нæ уыд. Бахъуыд нæ хуыр æмæ дзæххор ныккæнын цалдæр фæлтæры. Уый фæстæ йæ ралæгъ кодтам æмæ йыл бетон сæвæрдтам. Науæд асфальт бынмæ ныккалдаид. Ныр фæндаджы фидардзинадыл æууæндæм", — загъта Гæбæрайтæ-фырт.

Фæндаджы ног хайы дæргъ у 550 метры, хиды уæрх — 12 метры, фæн-

даджы уæрх — 8 метры. Паддзахады разамонæг разыйæ баззад куыстытæй, чидæриддæр дзы архайдта, уыдонæн буз-

ныг загъта. Фæндагонтæ гæдасдзинады тыххæй бæфæдзæхста рухсытæ сæвæрын. Ацы хидæн уыд цавæрдæр æнахуыр сконд, йæ уæрх, трасæйы фæзилæн раст нæ

Апрелы Президенты уынаффæйæ ног хиды арæзтадмæ бавнæлдтой. Фæндаджы ног хай æмæ ног хид сарæзтой Президенты æххуысæй æмæ

республикайы мидаггаг бюджеты фæрцы.

Нæ уацхæссæг

Бынаеттон хиуынаффæйад

Адæмы удæнцойдзинадæн

Дзæуджыхъæуы дарддæр аивгонд цæуынц, Вахтанговы хæдзармæ хæстæг, Терчы доны былгæрæттæ. Куыстыгæ цæуынц федералон программæйы бындурыл.

Горæты администрацийы сæргълæууæг Милдзыхты Вячеславы ныхасмæ гæсгæ, ныридагæн цалцæгонд æрцыдысты æртæ асыны, стæй рынчынтæ æмæ сывæллонджын мадæлтæ сæ коляскæтимæ кæмæй пайда кæндзысты, уыцы пандус. Къахвæндæгтæ саив кодтой иу мин квадратон метры дурæй.

Афæдзы кæронмæ сцалцæг кæндзысты, Терчы сæрты, завод "Электроцинчы" раздæры хид дæр. Нырæтæкæ специалисттæ фидар кæнынц хиды дæллаг хай æфсæйнаг конструкцитæй, ногтæй ивынц гæрæнтæ æмæ къахвæндаг. Кæронбæтæны хид сфидæудзæн декоративон хуызджын цырагътæй.

Уыцы-иу рæстæг цалцæггæнæн куыстытæ цæуынц кæсæн фæзы, йæ алыварс ын рæсугъд сæхгæндзысты.

2024 азы горæты разамынд сфæнд кодта, Терчы былгæрæттæ саив кæнын "Цæнгæт хидæй" "Соляный" кæй хонынц, уыцы цæхгæрмауынгмæ.

ГУГКАТЫ Жаннæ

Дзырды фарн

Бæндагæн йæ даргъ хорз у,
ныхасæн — йæ цыбыр.

М.А.МСЫРАТЫ Дæбæ

Боныхъæд

Республикайы гидрометцентр куыд хъусын кæны, афтæмæй абон, 6 декабры, уардзæн. Уæлдафы температурæ республикайы — 0-5 градусы хъарм, Дзæуджыхъæуы — 1-3 градусы хъарм.

Боны дæргъ — 09,08

Хурыскаст — 07,16
Хурныгуылд — 16,24

Валютæйы аргъ

Доллар — 92,11↑
Евро — 99,72↑

12+

Конкурс

Раздзогтæн — хæрзиуджытæ

Цæгат Ирыстоны Сæргълаууæг Сергей МЕНАЙЛО архайдта Дæуджыхъæуы гарнизоны Афицерты хæдзары ацæуæг æппæтуæрæсеон сфæлдыстадон конкурс "Хъæбатыртæй нæ райгуырынц, хъæбатыртæ свæййынц"-ы уæлахиздаутæн хæрзиуджытæ дæттыны фæдыл арæст кæдджын æмбырды.

Дзыллон мадзалы кадджын уæзджыты "хсæн уыдысты Уæрæсейы Хъæбатыр, бæстæйы Едасдзинады федералон службæйы сæрмагонд нысаниуæджы центры къорд "Альфæ"-йы ветеран **Андрей Кумов**, Уæрæсейы Хъæбатыр, бæстæйы Енаёнхъæлæджы уавæрты министрды къорд "Центроспас"-ы ветеран **Владимир Легошип**, Хъæбатырдзинады ордены кавалер, сылгоймагты "хсæн хæдтæхæгон спортæй дунейы авд хатты абсолютон чемпионкæ", "Фæлварæн-конструкторон бюро П. Сухой"-ы 1-æм къæлххæны тæхæг-инструктор **Светланæ Капанина**, Сывæллæттæ æмæ фæсивæды зондамонджыты æппæтуæрæсеон æхсæнадон эмвæд "Уæрæсейы зондамонджыты" координацион советы сæрдар **Дмитрий Бархатов**, нæ республикæйы ахуырад æмæ наукæйы министр

Алыбегты Эллæ æмæ æндæртæ. Ныхас кæнгæйæ, Сергей Менайло загъта: — Терроризмы ныхмæ тох кæнгæйæ, ныртæккæ Уæрæсе зындзинæдтæ бавзары. Уымæ, ныр æхсæнад кæй æвдисы, уыцы тыхджын иукаёнынады рæстæг адæймаджы хæс у Райгуыраён бæстæйы истори зонин æмæ йæ фидæны фæлтæртæн амонын. Ацы залы бадæг Уæрæсейы Хъæбатыртæ Райгуыраён бæстæ хъæхъæдтой. Терроризмы ныхмæ тох кæнгæйæ, сæрмагонд æфсæддон операцийы архайæг нæ лæппутæ æрвылбон хъæбатырдзинад кæй æвдисы, уыи зонæм. Ацы лæппутæ сæ Райгуыраён бæстæйы сæрибардзинад хъæхъæнынц. Сыхæ Уæрæсейы фидæн кæй стут, ууыл æппындыр дызæрдыг нæ кæнын. Ацы конкурсы кæй архайдтат, уыи хорз у. Уæ бæстæйы

рагон царды хабæрттыл стырзæрдæ кæй не стут, уыи дзурæг у, искæй кæй нæ фæлхатут, фæлæ сыгъзæрин дамгъæтæй Райгуыраён бæстæйы историйы фыст кæй нæмттæ

скъолайы ахуырдау **Хъалаты Софийæн** дæр хæрзиуæг радта. Номинацитæ "Эссе", "Æмдзæвгæ", "Ныв"-ы (астæуккаг скъола), "Видеоролик" æмæ "Платат"-ы

сты, уыдоны кæй фæзмут, ууыл. Райгуыраён бæстæ бахъæхъæнынмæ цæттæ чи у, ахæм фæлтæр кæй скъомыл кодтам, уыи мын æхсызгон у.

Регионы разамонæг амынд конкурсы номинаци "Ныв"-ы (райдайæн скъола) раздзогтæн — 7-æздæд **Сергей Шаталовæн** (Горæтгæрон районы /Ерхонкæйы станицæйы 6-æм рæвдауæндон), 9-æздæд **Никитæ Галич** (Ерыдоны 1-æм скъола) æмæ 7-æздæд **Хъаныхъуаты Амирайæн** (Дæуджыхъæуы 41-æм скъола) хæрзиуджытæ радта.

Республикон физикон-математикон лицей-интернаты 6 "Г" къласы ахуырдауæг фæуæлахиз сты сæрмагонд номинаци "Мах — командæ"-йы. Сергей Менайло сæрмагонд номинаци "Уæрæсейæг журналистикæйы ныфс"-ы уæлахиздау, Дæуджыхъæуы 7-æм

раззаг бынæттæ бацахсджытæн дæр дипломтæ æмæ зынаргъ призтæ радтой. Конкурсы æдæппæт архайдтой 3800 сывæллоны.

Амынд конкурсы хæс у рæзгæ фæлтæры патриотизмы æнкъарæнты сæвæрдæн ахъаз кæнын. Конкурс "Хъæбатыртæй нæ райгуырынц, хъæбатыртæ свæййынц" аразынц ацы азы амынд æппæтуæрæсеон æхсæнадон эмвæд дзыллон мадзæлтты пыланмæ гæсгæ, национ проект "Ахуырад" æмæ хауæг федералон проект "Уæрæсейы Федерацийы адæмы патриотон хъомылад"-ы æххæсткæнынады æмæ къабаз "Уæрæсейы Федерацийы адæмы патриотон хъомылад"-ы райрæзты фæлгæты.

РЦИ-Аланийы Сæргълаууæджы æмæ Хицауады пресс-службæ

Кæстæрты хъомыл кæныны хъуыддаджы лыстæг фарстатæ нæй

(Райдайæн 1 фарсыл)

Парламенты Сæрдар куыд загъта, афтæмæй азæй-азмæ ахуыры уæз кæны фылдæр, æмæ нæ кæстæртæ цæмæй æнæ-низ уой æмæ ахуыр хорз кæной, уымæн стыр ахъаз у, сæ фынгыл цæмæй уа хъарм æмæ пайда хæринаг. Æмæ бафилпайдта, уыцы нысан æххæст кæны-нæн хæрдзтæ æрвылаз фылдæр кæй кæнынц. Уымæй уæлдай ма бацамыдта, скъоладзаутæн хъарм хæринаг лæварæй дæттыны хъуыддаг "Хæлцады дæуджыхъæукаг комбинат"-æн бабар кæной æви йæ æндæр хуызы æмæ æндæр мадзæлттæй лыг кæной, уыцы фарста скъолатæ æмæ ныййарджыты комитеттæ лыг кæнынц алчи йæхи фæндонмæ гæсгæ.

Фарстайы фæдыл фыццæг раныхасгæнæг уыд горæт Дæуджыхъæуы муниципалон сконды бинагтон хиуынаффæйады администратцийы сæргълаууæджы хæдивæг **Ходы Мæдинæ**.

Куыд загъта, афтæмæй, лæвар хæринаг лæвард кæмæн цæуы, 1-4-æм къласты уыцы ахуырдауы нымæц нæ республикæйы у 16 мины 273 сывæллоны. Уыдонæй уæлдай, 5-11-æм къласты 3 мины 370 ахуырдауæн дæр лæварæй ис хъæрм хæринаг. Уыдон сты: се "нæниздзинады уавæрмæ гæсгæ сæ авналæнтæ цыбыр кæмæн сты, ахæм ахуырдауæн, сидзæртæ кæнæ æнæ ныййарджыты æвдждид базайæг сывæллæттæ, стæй, сæрмагонд æфсæддон операцийы йæ ныййарæг кæмæн архайы,

уыцы скъоладзаутæ. "Уыдон куы бауи кæнæм, уæд республикæйы æппæт ахуырдаутæн сты сæ 52 проценты", — загъта Ходы Мæдинæ.

Раныхасгæнæг бафилпайдта, скъоладзауты фынгыл æвæрд хæринаг хæрзхæд кæй у, æрвылбон дæр дзы кæй вæййы дзидза кæнæ кæсæг,

цы уавæры сты, сæ ахуырдаутæн хъарм хæринаг дæттыны хъуыддагмæ скъолатæ куыд цæттæ сты, хойраджы хæрзхæддзинад бæрæггонд куыд цæуы — ацы æмæ æндæр фарстатыл ныхас кодта УФ-йы "Роспотребнадзор"-ы РЦИ-Аланийы Управленийы разамонæджы хæдивæг **Къаболаты Заремæ**.

нистрад алкæддæр у цæттæ, — загъта министри хæдивæг.

Æмбырды ма ныхас кодта æнæххæст акционерон æхсæнад "Хæлцады дæуджыхъæукаг комбинат"-ы коммерцион директор **Светланæ Горшкова**.

Раныхасгæнджытæн сæ хъуыды уыд иу: скъолатæм

дыргътæ æмæ халсартæ, кчурупатæ æмæ витаминтæй хъæздыг æндæр хойраг, меню та алы хатт кæй ивы ссæзд бонæй ссæзд бонмæ. Уымæй уæлдай, куыд загъта, афтæмæй фæхуыздæргæниаг у скъолаты хæрæндæтты материалон-техникон бынду, баивагасты, чи ба-зæронд, уыцы уазалгæ-нæнтæ. "Ацы фарста алыг кæнынæн цы хæрдзтæ хъæуы, уыдон ныридагæн бюджеты æвæрд æрцы-дысты", — загъта Ходы Мæдинæ.

Скъолаты хæрæндæттæ

Скъоладзаутæн хъарм хæринаг цæттæ кæнгæйæ, сæкæрниз кæнæ æндæр нызгæй рынчын ахуыр-дзаутæн сæрмагонд фынг цæттæ кæнынын ныхас кодта республикæйы аху-рад æмæ наукæйы ми-нистры хæдивæг **Мæхъыты Людмилæ** æмæ фæ-сидт ныййарджытæ æмæ ныййарджыты комитетты минæвæрттæм, цæмæй разæнгарддæр уой æмæ фарстамæ фылдæр æргом здахой. "Цы фæндтæ æмæ сæм филпаинагтæ уа, уы-донмæ æрпæсынмæ æмæ сын дзуапп радтынмæ ми-

цы хойраг фæхæццæ вæй-йы, уыи хæрзхæддзи-надмæ бæрнон оргæнты "рдыгæй дæр, æхсæнады "рдыгæй дæр цæстдарды мадзæлттæ хъæуы фæ-уæрæхдæр кæнын, пад-дзахадон æмæ муниципалон ахуыргæндæтты скъоладзаутæн хъарм æмæ хæрзхæд хæринаг дæттынмæ баст закъоны домæнтæ куыд æххæст-гонд цæуынц æмæ уыи фæдыл цы мадзæлттæ арæст цæуы, уыцы хъуыд-дагмæ дæр хъæуы фыл-дæр æргом аздахын.

ДЕДЕГКАТЫ Зæлинæ

Не 'мзæххонтæ

Кинонывты равдыст

Дæуджыхъæуы ацыд Краснодары край æмæ Волгограды областы ирæтты æхсæнадты тыххæй документалон кинонывты равдыст.

Цæгат Ирыстоны Ахуырады куджыты зоньндзинæдтæ бæрзонддæр кæныны институты абон уыд Уæрæсейы æмæ фæса-рæнты цæраг ирæтты ин-тернет-конференци.

Онлайн-фембæлды нысан уыд йæ архайджы-ты Краснодары край æмæ Волгограды областы æр-бынæттон уæвæг ирæтты цардимæ базонгæ кæнын, уыи тыххæй систой доку-менталон киноныв.

Конференцийы архайд-той Свердловскы, Ростовы областты, Донецкы Адæ-мон республикæйы, Мæс-куы æмæ Ярославлы цæ-рæг ирæттæ, стæй кино-нывы хайтартæ Красно-дар æмæ Волгограды, Бельгийы ирæтты диаспо-рæйы разамонæг **Пухаты Родион**. Мадзалы моде-ратор — национ политикæйы æмæ æддагон баст-дзинæдты министр **Бæ-гыаты Алан**.

Куыд хъæхъæд цæ-уынц хиæмбарынад, цы хуызы сæвæзырын кæной фидæлты бæстæмæ, ирон æвзаг, культурæ æмæ æгъдæуттæм уарзондзи-над æндæр рæтты цæр-гæйæ, ууыл цæуы ныхас кинонывы.

Краснодары крайы ис ирæтты æртæ иугонды: Краснодары (йæ сæргъы **Хæбллаты Витали**), Со-чии (**Мæргъиты Анато-лий**) æмæ Новороссийскы (**Гæбæраты Витали**).

Волгограды областы ре-гионалон иугонд "Алани"-йы сæргъы лаууы **Бедой-ты Баймæт**. Конферен-цийы архайджытæ бæсто-нæй æрныхас кодтой сæр-магонд хæстон опера-цийæ иуæгæй гуманитарон æхуысы фæдыл.

Проект царды рауады-ныл бакуыстой ПТРК "Ала-ни"-йы сфæлдыстадон къорд РЦИ-Аланийы На-цион политикæ æмæ æд-дагон бастдзинæдты ми-нистрады фæдзæхстмæ гæсгæ.

БЕКЪОЙТЫ Ларисæ

Фæндæгтæ

Бынаты раиртæстой

Фæндагыл æдасæй цæуыны къæлхæн цæмæй фæуæлдæр уа æмæ фæн-дагон-транспортон бæл-лæхтæй адæмы цæмæй ба-хизой, уыдæттæн опера-тив мадзæлттæ саразынæн æрæджы Горæтгæрон ра-йоны автомобилон фæн-дæгтæ "Мæздæг-Чермены-хъæу-Дæуджыхъæу"-ы, "Назран-Кантышевæ" æмæ "Майскæйы хъæуы нуавæрты цæуæг фæнда-джы" хайтгæ бынаты ир-æстгонд æрцыдысты.

Амынд хъуыддаджы архайдтой Цæгат Ирысто-ны Мидхъуыддæгты ми-нистрады пьæлицæйы хи-цауы хæстæ рæстæгтæмæ æххæстгæнæг, пьæли-цæйы дæлбулкьон **Уар-зиаты Ацæмæз** æмæ нæ республикæйы Транспорт æмæ фæндагон инфра-структурæйы комитеты сæрдар **Солиты Тариел**. Уымæй уæлдай, чи ацыд, уыцы кусаг æмбырды бæрæггæнæнтæм гæсгæ рахастæуыд, фæндагыл цæуынаг фæдæттæ аразы-ны техникон фæрæстæй уынгтæ æмæ фæндагтæ уæлæмхасæн уагæй сиф-тонг кæныны фæдыл инже-нерон мадзæлттæ æххæст кæныны тыххæй, уынаф-фæтæ.

Нæ уацхæссæг

Регионалон бастдзинæдтæ

Социалон ахадындзинады проекттыл кусынц

Ацы бонты Цæгат Ирыстоны (ныр — дыккагæм хатт) арæст æрцыд бирæ уæрæсейæг регионты амал-хъомадон компаниы минæвæртты бизнес-тур. Балцæн фæдæттæ сарæзтой Уæрæсейы Экономикон рæзты ми-нистрад æмæ амалхъомады райрæзтыл аудæг региона-лон центртæ "Мае бизнес".

Ныр цалдæр азы Уæрæ-сейы æххæстгонд цæуы сæрмагонд хæрзаудæн проекты конкурс "Мае рæ-дау æххуыс". Ацы мадзалы архайынц, æппæт уæрæ-сейæг регионты ахсджыг социалон проекттæ царды рауадызынл чи кусы, уыцы амалхъомадон компаниæ æмæ хицæн бизнесментæ. Æмæ æрæджы æппæт-уæрæсеон конкурсы ре-гионалон къæлхæнты чи фæуæлæхиз, уыдонæй 30 республикæ æмæ обла-сты минæвæрттæн хæрзи-уæджы хуызы арæст æр-цыд бизнес-тур Цæгат Ирыстонмæ.

Республикæйы уæзджы-тæ бабæрæг кодтой, ахад-гæ социалон проекттæ æххæст кæнынл чи кусы, уыцы цæгатирыстойнаг компаниæ. Уыдоны ны-мæцы — сывæллæтты хъо-мылад æмæ рæзты центр "Розовый слон", сывæл-лæтты психологийы центр "Томатис-Алания" æмæ иннæтæ.

Бизнес-туры архайджы-тæн уыд амынд компаниы социалон проектты уаг-æвæрд æмæ хицæндзи-нæдтимæ базонгæ уæвы-

ны фадат. Зæгъæм, "Розо-вый слон" кусы, 3 азæй 15 азы онг кæуыл цæуы, ахæм сывæллæттимæ. Центры кæстæрты цæттæ кæнынц скъоламæ, амо-нынц сын фæсарæйнаг æвзæгтæ, хореографи æмæ нывгæнынады су-сæгдзинæдтæ... Центры архайдæн алкæддæр хорз аргъгонд æрцæуы. Зæ-гъæм, 2021 азы "Розовый слон" сывæллæтты уæл-лæмхасæн ахуырад æмæ хъомылады къабызы ны-мад æрцыд хуыздæр со-циалон проектыл. Фы-сымтæ æмæ уæзджытæ базонгæ сты кæрæдзийы фæлтæрддзинæдимæ, æр-дзырдтой фидæны æм-гуыстады фарстатыл.

Уæрæсейæг регионты минæвæрттæн Цæгат Ирыстоны уыд æндæр цы-мыдисаг фембæлдтытæ дæр. Афтæ, уыдон архайд-той дунæон экономикон конференци "Уæрæсейы хуссайраг кулдуар"-ы, фæстæдæр та бæстæзо-нæн балцмæ æрзылдыс-ты Цæффы ком æмæ рес-публикæйы иннæ зæрдыл-дарæн бинагтæыл.

Зæгъын хъæуы, конкурс

"Мае рæдау æххуыс"-ы цæгатирыстойнаг региона-лон къæлхæны уæлахиз-дзауты тыххæй дæр. Ирыстойнаг амалхъомадон компаниæй социалон проекттыл чи кусы, уыдо-нæй конкурсмæ балæвæр-дæуыд 24 куйрдиаты. Уы-доны 'хсæнæй æвзæрст æрцыдысты регионалон къæлхæны 8 уæлахиз-дзауы. Сæ нымæцы: амал-хъом **Хъороты Хетæг** (се 'нæниздзинад цауд кæ-мæн у, ахæм сывæллæтты реабилитацийы проект), амалхъом **Илонæ Моргу-нова** (проект "Кæфтытæ æмæ зарджыты скъола"), амалхъом **Аббаты Алинæ** (проект "Англисаг æвза-джы академи"), "Хъуыд-даджы райрæзты центр", йæ генералон директор **Хохойты Этери** (проект "Куыстагур адæмы 'хсæн профориентацион архайд æмæ хи чысыл куйстуат байгом кæнынл фæдæт-тæ"), **сывæллæтты рæв-дауæндон "Бамбини клуб"** (сывæллæтты уæл-лæмхасæн ахуырад æмæ хъомылады къабызы хуыз-дæр социалон проект), **фонд "Хæрзаудæндзи-нады сæрраппонд"** (адæ-мæн социалон лæггæдты къабызы хуыздæр проект), **æхсæнадон иугонд "Пе-дагогтæ-психологты ас-социаци"** (онлайн-проект "Куыд хорз зонис Иры-стон?" æмæ сахъат адæм æмæ бирæсывæллонджын бинонтæн социалон æх-хуысы **æнæкоммерцион иугонд "Аудынадæй — хайджын"** (культурон-рухстауæн къабызы хуыз-дæр проект).

Хæрзаудæн проектты æппæтуæрæсеон конкурс "Мае рæдау æххуыс" æх-хæстгонд цæуы фыццагра-дон национ проект "Чысыл æмæ рæстæмбис амал-хъомады райрæст"-ы уагæвæрдмæ гæсгæ.

ТЕДЕТЫ Янæ, цæгатирыстойнаг центр "Мае бизнес"-ы пресс-службæ

Арæзтад

Ног фатертæ – ног цардæн

Беслæны кæлæддæг хæдзæрттæй ног фатертам ацы мæй ранвдзысты 24 бинон-ты. Бирæуæладзыгон ног хæдзары арæз-тад Фрийы-фырты уынджы кæронмæ фæ-уыдзæн декабры.

Уыи тыххæй фехъусын кодта РЦИ-Ала-нийы Цæрæнуатон-коммуналон хæдзара-ды, артаг æмæ энергетикæйы министрады пресс-службæ.

Ведомствæйы куыд бацамыдтой, афтæ-мæй арæзтадон куйстытæ ныридагæн сæ-тæмæны сты. Фæстæг, æртыккаг уæла-дзыдгы сæр æмбæрзынынл, фыццаг æмæ дыккаг уæладзыгтыты монтажгæнæн æмæ полтæ æвæрынынл архайд цæуы æнæ-къуылымпытæй.

"Ног фатертæм чи æрбаива, уыцы адæмæн агъуыстæтæ лæвард цæудзысты æппæт фæдæттимæ дæр, цалцæгимæ", — загъдауы профилон ведомствæйы хъусы-гæнинаджы.

Куйстытæ цæуынц федералон програм-мæйы бындурыл, национ проект "Жилье и городская среда"-йы нысантæм гæсгæ.

Нæ уацхæссæг

Дигорайы скъола — цалцæджы фæстæ

Цæгат Ирыстон-Аланийы Ахуырад æмæ наукæйы ми-нистрады пресс-службæ куыд хъусын кæны, афтæмæй скъола йæ хуыз скалдта, дзуапп дæтты нырыккон æппæт домæнтæн дæр, зоньндзинæдтæ райсынæн дзы ис алцы уавæртæ дæр. Ног уавæрты ахуырадон уагдон йæ дуæрт-тæ байгом кодта 130 ахуырдауæн.

— Абон æхсызгон хабар æрцыд æгас республи-кæйыл дæр. Мах гом кæ-нæм, нысангонд цы 66

скъолайы уыд, уыдонæй 65-æм. Фæнды ма ар-фæйы ныхæстæ зæгъын республикæйы Сæргъ-

лаууæг Сергей Менайло-йæн сывæллæтты уавæр-тæ фæхуыздæр кæнынæн æхæм дивссаджы финансон фæрæзтæ райсын йæ бон кæй балцс, уыи тыххæй. Ахуыргæнджыты коллекти-вар та кураг дæн, цæмæй саразой æмхуызон уавæр-тæ æппæт сывæллæттæн дæр. Æппæты сæйрагдæр чи у скъолайы? Кæй зæ-гъын æй хъæуы — сывæл-лон. Ацы скъолайы цыдæ-риддæр конд цæуы, уыи хъуамæ арæст уа ахуыр-дзауты хъомысæн, — зæ-гъы ахуырад æмæ нау-кæйы министр **Алыбегты Эллæ**.

Уыи ма бафтыдта, зæгъ-гæ, фæстæг дыууæ азы ацы районы у цыппæрæм цалцæггонд скъола.

РУБАЙТЫ Нелли

Ахсæнад

Æргом ныхас — ахсджиаг фарстатыл

Абон ахсæнады размæ цы фарстатæ лæууы, уыдоныл кусын "Иры Стыр Ныхас" — æн уалдай ахсджиаг у.

"Иры Стыр Ныхас" — Координацион советы сæрдарæй æвзарст æрцыд, республикайы царджытæ хорз кæй зоннын, йæ ахсæнадон æмæ законнаразæг архайд ахадгæ кæмæн сты, уыцы УАТАТЫ Зелим. Кæд æмæ рæстæг уыйæс бирæ нама рацыд, уæддæр йæ банналд бæрæг у. Æмбæлы хистæртимæ, кæстæртимæ æмбаргæ ныхас кæны. Фæнды йæ Ирыстоны нырыккон цардмæ ивдзинадтæ бахæссын.

Ирон адæмы XI сьезд нысанмæ гæсгæ хуымæ ацыдаид 2022 азы, фæлæ йын Координацион совет йе "мгъуыд куы фæфæс-тæддæр кодта, уæд иунæг Уататы Зелим не сразы уыцы уынаффæимæ. Æр-цыд ахсæнады ахсджиаг фарстатыл æрныхас кæ-нынны рæстæг, æмæ дзы спайда кæнын хъæуы, — ахæм уыд йæ хуыды.

— Сьездæн йæ сæйраг-дæр хуыды хуымæ уа ирон адæмы иудзинад, кæрæдзийыл бабæттын фæлгæртты. Алчидæр æл хуымæ куса — æппæты разæй бинонтæ, стæй уæд мыггæгтæ æмæ æнæхъæн Ирыстон. Æмæ йыл алы сьездзы дæр фæдзурæм, фæлæ дзы кæронмæ æп-пындæр ницы ахæццæ кæ-нæм. Бастдзинад фæзæ-гъæм, фæлæ ууыл фæ-вæййынц нæ рæсугъд хуыдытæ æмæ фæндтæ.

Æз уымæй никæй зылын кæнын, нæхæдæг стæм иууылдæр ахосджимæ. Иу-варс аздадысты, растдæр дзургæйæ та, нæ аирох сты, раздæр кæрæдзимæ цы уарзон цæстæнгæс дæрдтам, нæ кæрæдзийæн куыд аргъ кодтам, кæрæ-дзийы рыст куыд æмбæрс-там, нæ цæхх æмæ кæр-дзын куыд джæ кодтам, царды уыцы фæзындытæ. Æмæ нæ сьезды хуымæ уыцы фарстатæ дæр æрæ-вæрæм. Алы адæймагмæ дæр нæ 'ргом раздахæм, не 'ргом та уæд раздах-дзыстæм, адæммæ куы уæм, — зæгъы Уатайы-фырт.

Уататы Зелимы царды ахсæнадон куыст стыр бынат ахсы. Республи-кайы Парламенты депу-тат, национ политикæ æмæ фæсивæды хуыд-дæгты комитеты сæрдар **Джиоты Георги** йæ хуыдытæ зæгъы "Иры Стыр Ныхас" — Координа-цион советы сæрдары тых-хæй: "Зелиммæ базонгæ дæн 4 азы размæ. Фыццаг хатт æй фæдтон фæсивæ-дон мадзалай æмæ йæ мæ зæрдыд бадардтон йæ ра-ныхасæй. Ахæм арф, раст æмæ нæ адæмæн пай-дайаг хуыдытæ куы дзырдта, уæд ахуыды кодтон: "Æцæг ирон лæг!" Ахæм хистæр æмæ зонд-амонæг, кæццимæ цы фæнды хуыддаджы дæр йæ фарсмæ балæууын. Æмæ уый кайд мæ хуыды нæу! Зелим нæ уарзы ахæм ныхастæ, æппæлы-ны хуызы уайы, зæгъгæ, æмæ мын ныххатыр кæ-нæд, фæлæ йæ æз уынын æмæ хуысын, йæ зæрдæ Ирыстоныл куыд риссы, уый. Уынын, фæсивæдмæ цæвæр цæст дары, æмæ мæм афтæ кæсы, ахæм фæтæг сæ кæй хъæуы царды мидæг æмæ куысты дæр. Ноджы ма йын иу хатт арфæ кæнын, "Иры Стыр Ныхас" — сæрдарæй æвзарст кæй æрцыд, уы-имæ. Стыр бузныг ын зæ-гъын, не 'фсæддон лæппу-ты фарсмæ кæй ис фыц-цаг бонæй, уый тыххæй. Бирæ ма йын бантысæд Ирыстоны кадаен!"

Сæрмагонд æфсæддон операцийы нæ фæсивæд куыд архайынц, уый тых-хæй сьезды хицæнæй зæ-гъын æмбæлы, æви нæ, — уымæй бафарстон Уататы Зелимы. Йæ ныхасмæ гæсгæ, 2022 азы Уæрæ-сейы Президент Владимир Путин сæрмагонд æф-сæддон операци расидт. Абон цы цæуы, уый алчи-дæр уыны æмæ уый дзурй рæстдзинадыл. Раст уайд, сьезд уыцы ныхасæй куы райдаид. Кæд æмæ нæ паддзахады Президент Владимир Путин фæсидт Уæрæсемæ, уæд хуымæ мах йæ фарсмæ æрбалæ-ууæм, равдисæм нæ иу-дзинад, мæнмæ афтæ кæсы.

"Нæ кæстæртæй уым чи ис, уыдонæй æз би-дзыстæм фембæлдтытæ сæ сæрдартимæ, царжы-тимæ", — зæгъы Уататы Зелим. Иуцæдæр рæстæг Æп-пæтадæмон эмæлды куыст к'уылымпыдзинæдтæ 'ййæфта, кæстæртæ æмæ хистæртæ кæй фæхицæн сты, уымæн ис йæхи аххо-сæгтæ. "ИСН"-ы цур фæ-сивæдон комитет саразын рæстæджы домæн у, чи йæм бацæудзæн, уыдоны номхыгъд ныридæгæн зындгонд у.

Нæ хъæздгидзинад нæ кæстæртæ сты. Мах сæ ныууагътам æмæ æхцайы фæдыл агайæм, æвæццæ-гæн, бирæты зæрдæмæ нæ цæуы мæ ныхас, фæ-лæ уый у афтæ! Æмæ радзурæм, нæ кæстæртæ нæ бæззынц, кæд æмæ кæстæрты кой кæныс, уæд дæхи кой кæныс, дæхи æвæрдзинадыл. Кæстæ-ры дæ бон бафхæрын у уæд, исты йын куы ба-хуыс кæнай, раст фæнда-гыл æй куы сæвæрай, куы йын бацамонай царды ахæцæнтæ. Æмæ уый фæстæ куы рæдиды, уæд ын дæ бон зæгъын у йæ ном дæр, йæ мыггаг дæр. Æрбакæнын хъæуы кæс-тæрты, хуымæ æмбарой, мах цы курам, нæ фæл-тæрддзинадыл ахуыр кæ-ной. Махæн нæ хæс у, нæ кæстæрты раст фæндагыл æвæрын, цæмæй сæм уа ирон æгъдау æмæ йæхи номыл ма хуыды кæна, фæлæ йæ адæмы намы-сыл. Фенын, хистæртæ æмæ кæстæрты æвидауц ныхас, фæлæ æз ахæм кæстæртæн дзурдзынæн сæ нæмттæ, сæ мыггæгтæ æмæ-иу мадæлтæ-фы-дæлтæ ма ныддис кæ-нæнт, цæмæ кæны нæ кой,

æмхуызонæй не 'фсæд-дон, нæ хæстон лæппу-ты фарсмæ кæй æрбалæ-ууыдысты, уымæй. Æппæтадæмон эмæлды архайд рацаразын, ног æмвæзæдмæ йæ сисын, ууыл куыст ныридæгæн райдыдта. Ирон æгъдау, не 'взæг æмæ культурæ — ацы æртæ фарстайы сæй-рагдæр сты нæ куысты. Ирон æвзаджы фарстайыл нæ бакусын хъæуы тынг зæрдидæгæй. Адæймаг ыл куы дзура æмæ куы хуы-ды кæна, уæд рæдигæ дæр нæ кæндзæн. Бирæ мадæлтæ фыссынц куыр-дæгтæ, цæмæй йæ сы-вæллонны ирон æвзаг ахуыр кæнынæй сүæгъд кæной. Уый у тынг худинаг. Фæлæ кæд ирон æгъ-дæутыл сæ къух исынц, мадæлон æвзагыл, уæд сæ хонгæ дæр ма кæнæм, сæмæ дзургæ дæр ма кæ-нæм, салам дар сын ма дæттæм, афтæ сæ фæн-ды? Аирæзмæ мæм Тур-кæй дзырдта Хуысаты Сæдреддин æмæ мын тынг æхсызгон уыд, сыгъдæг ирон æвзаг хуысын.

Эмæлды архайд рацара-зын, цы дунæон статус æм ис, ууыл лæмбонæгæй ба-кусын кæй хъæуы, уый абоны уавæртæ у ахсджиаг. Аирох нæ ис, махæн нæ уастимæ гæсгæ кæй ис бирæ бартæ æмæ фадæттæ, цæмæй Иры-стоны цæргæг æмæ йæ фыдыбæстæйæ иппæрд чи у, уыцы ирон адæмы иу-дзинадыл кусæм. Цæмæй хъæхъхъæнæм, дунейы ны-мад чи у, уыцы национ удварны хæзнатæ. Мах абон нæ куыст парахат кæ-нæм æрмæст нæ респу-бликайы æмæ уый бынтон раст нæу. Фæтыджындæр уыдзæн диспорæтизмæ æмæ ирон ахсæнадтимæ куыст. Уæдæ, фæахадгæ-дæр кæндзыстæм районы Ныхасты архайд, араз-

дзыстæм фембæлдтытæ сæ сæрдартимæ, царжы-тимæ", — зæгъы Уататы Зелим. Иуцæдæр рæстæг Æп-пæтадæмон эмæлды куыст к'уылымпыдзинæдтæ 'ййæфта, кæстæртæ æмæ хистæртæ кæй фæхицæн сты, уымæн ис йæхи аххо-сæгтæ. "ИСН"-ы цур фæ-сивæдон комитет саразын рæстæджы домæн у, чи йæм бацæудзæн, уыдоны номхыгъд ныридæгæн зындгонд у.

Нæ хъæздгидзинад нæ кæстæртæ сты. Мах сæ ныууагътам æмæ æхцайы фæдыл агайæм, æвæццæ-гæн, бирæты зæрдæмæ нæ цæуы мæ ныхас, фæ-лæ уый у афтæ! Æмæ радзурæм, нæ кæстæртæ нæ бæззынц, кæд æмæ кæстæрты кой кæныс, уæд дæхи кой кæныс, дæхи æвæрдзинадыл. Кæстæ-ры дæ бон бафхæрын у уæд, исты йын куы ба-хуыс кæнай, раст фæнда-гыл æй куы сæвæрай, куы йын бацамонай царды ахæцæнтæ. Æмæ уый фæстæ куы рæдиды, уæд ын дæ бон зæгъын у йæ ном дæр, йæ мыггаг дæр. Æрбакæнын хъæуы кæс-тæрты, хуымæ æмбарой, мах цы курам, нæ фæл-тæрддзинадыл ахуыр кæ-ной. Махæн нæ хæс у, нæ кæстæрты раст фæндагыл æвæрын, цæмæй сæм уа ирон æгъдау æмæ йæхи номыл ма хуыды кæна, фæлæ йæ адæмы намы-сыл. Фенын, хистæртæ æмæ кæстæрты æвидауц ныхас, фæлæ æз ахæм кæстæртæн дзурдзынæн сæ нæмттæ, сæ мыггæгтæ æмæ-иу мадæлтæ-фы-дæлтæ ма ныддис кæ-нæнт, цæмæ кæны нæ кой,

фæзминаг, аккаг сæ зар-джытæй, сæ бакастæй. Уæдæ аивады фарстатыл та сæрмагондæй кудзæн "ИСН"-ы цур культурæйы комитет.

Арæх æм æрбадзурынц кувæндæтты тыххæй фарстимæ. Хыггагæн, раз-дæр уæвæн цæмæн нæ уыд, ахæм æнæуаг митæ сарæх сты: уæд мысай-нагтæ фæсæфынц, уæд басудзынц. Йæ хуыдымæ гæсгæ, кувæндæттæ бахъæхъхъæнын хъæуы. "Мысайнагтæ дæр гæх-хæтт æхцайæ нæ хъæуы æвæрын, уымæн æмæ уæд æхцамæ лæбурынц. Уыдон сæ мысайнагтæ нæ хоннын. Уæдæ ма нæм фæзынд хицæн мыггæгты кувæндæттæ дæр, зæ-гъæм, Хъаныхуатæм, Ел-хоты бацæуæны. Кувæн-дон кæйдæр нукумæ уыд. Æз уый фæдыл кæмæ нæ дзырдтон, ахæм нæй, чи йæ сарæзта, уымæ дæр, æмæ мын загъта, мæ хæ-дзар, мæ бинонты дзы да-рын. Мæхи хуыды дæр, стæй алы ирон лæг дæр хуыды кæны афтæ, æмæ уый стыр рæдид у — кувæндон балхæн æмæ уырдыгæй мысайнагтæ хæсс. Мысайнагтæ æвæрд сты бирæ хуы-дытимæ æмæ уыцы хуы-дытимæ хуымæ кувгæ дæр кæной. Иннæ хабар та, куыддæн бынагтæм цы уæлæдарæсы цæуынц, уый у. Фыдæй фырты 'хсæн быдыр ис", — ацы ныхастæ Зелим йæ зæр-дыл йæ саибонтæй дары.

"Ирон адæммæ 'уарзын дæ" ныхас нæй, фæлæ фыдæй фырты 'хсæн быдыр ууыл дзырдта, дæ-хи куыд æмбæлы, афтæ дар, фыдуаг ма кæн,

"Нартиадæ"

Фольклорон фестивал "Арфæ"

Цагæт Ирыстоны ирон "Нартиадæйы" азы фæлгаты 10-13 декабры цæудзæн ду-неон фольклорон фестивал "Арфæ".

Архайдзысты дзы Цæ-гат Кавказы федералон зылды, Абхаз æмæ Хуссар Ирыстоны фольклорон аивады профессионалон æмæ хихъæппæрисадон к'юрдтæ. Программæйы ис æртæ номинацийы: "Инструменталон сфæл-дыстад", "Музыкалон фольклор" æмæ "Хорео-графы".

Фестивалы фæлгæты 11 декабры республи-кайы районы ацæудзыс-ты хуынд коллективы æмæ районы фольклорон к'юрдты иумæйаг кон-церттæ. Уыцы бон ма Культурæйы министрæд æмæ Абайты Васойы но-мыл ЦИГИИ-ы сараз-дзысты цæлхæмбырд "Фольклор нырыккон дж-джы: традицитæ æмæ ин-новацитæ".

12 декабры 17 сахаты æмæ 30 минутыл Адæмон сфæлдыстады республи-кон хæдзары (Метал-лургты галуаны) уыдзæн кæронбæттæн концерт, уым фæуæлахизгæвæд-жытæ хорзæхджындон æр-цæудзысты фестивалы дипломтæ æмæ зæрдыл-дараг лæвæрттæй. Фе-нæн æй уыдзæн лæвæр.

БЕКЪОЙТЫ Ларисæ

Æцæг хабар

Цуанон

Уæд ну бон Хыльци сфæнд кодта цуаны ацæуын. Йæ дыууæ-хстон топм йе уæхскыл баппæрста, йе 'ккойы афтид голлаг акодта æмæ хъæдмæ фæрæст.

Хъæуы уынтыну йæ размæ исчи куы фæци, уæд-ну æй афарстой:

— Кæдæм цæуыс, Хыльци?

— Цуаны цæуын, цуа-ны, — дзуапп сын-иу æвæрдта уый.

— Æфсатийы хорзæх дæ уæд! — зæгъгæ, йын арфæ кодтой уыдон дæр.

Хыльци хъæды фæау-уон. Бон-изæрмæ рау-бау, разил-базил фæ-кодта æмæ — нукуы æмæ ныцц. Бафтыд ну æрдузмæ. Ам уал мæхи бафæсвæд кæнон, кæд дзы ну сыр дæддæр фæзыннид, зæгъгæ, ныхсран æрæмбæхст æмæ анхæлмæ кæсы.

Изæрдалынгæ кодта, афтæ Хыльци дæр

фæстæмæ хъæуæ æр-хæццæ.

— Хыльци, дæ голлаг афтид куы у? — фæр-сынц æй Ныхасы лæг-тæ.

— Уæллæй, ну дæр дзы мæ размæ нæ ра-цыд, — дзуапп сын æвæрдта Хыльци æмæ æрхуымæрдæйæ йæ хæдзармæ ныффæрдæг.

ГÆБУАТЫ Галинæ

Алагирь районæй

Шахтерты музей байгом

Алагирь байгом Садоны здыйы-пинчы комбинаты музей. Уый тыххæй ху-сын кодта Цагæт Ирысто-ны Культурæйы ми-нистрад.

Музейон-паркон ком-плексæн бындур æвæрд æрцыд 2004 азы, куысту-а-ты 150 азы кадæн. Бæсты-хай æмæ йæ алыварс цал-цаг кæнынны куыстытæ конд цыдысты дыууæ хайæ: йæ уæлхæдзар, хъармгæнæн системæ, ал-фамбылай фæлгонц...

Куыстыты иумæйаг аргъ уыд 17 милуан æмæ 801 мин сомы. Музеймæ ба-цæуджытæ фендзысты ар-хивон къамтæ, шахтерты зын, фæлæ ахсджиаг куыстыл дзурæг кусæн-гæрзтæ.

Культурæйы хæдзар цалцæггонд æрцыд

Цаликовæйы поселочы бынду-рон цалцæджы фæстæ байгом Культурæйы хæдзар. Ивд æр-цыдысты пълтæ, хъармгæнæн системæ, донудзæн хатæлтæ, дуаргтæ, рудзугытæ.... Сфæлгонц кодтой Культурæйы хæдзары алы-

варс. Культурæйы хæдзары бын-дурон цалцæгæн федералон æмæ республикон бюджеттæй дихгонд æрцыд 6,5 милуан сомы. Куысты-тæ бакодтой национ проект "Куль-тура" — йы фæлгæты.

МАГКЕТЫ Зарæ

Аивад

Йæ царды нысан

Ис ахæм адæм æмæ, ницы уæв-гæйæ, сæ риу размæ хæссынц, æхсæ-нады сæ бынат агурынц, сæхицæн стыр хорзæхтæ курынц. Фæлæ, æцæг курдидатджын чи у, царды алы къабаз-мæ дæр йе 'варæн чи хæссы, æцæг хорз хуыддæгтæ йæ къухы кæмæн бафтыд, уыдон нуварс баззайынц. Уымæн æмæ сæм æгъдау æмæ æф-сарм ис, нæ уарзынц сæхи стауын.

ты хуызы адæмы размæ хæссын райдыдта. Йæ æмдзæвгæ-зарджытæ сты лирикон. Байхъусæм ын йæхимæ:

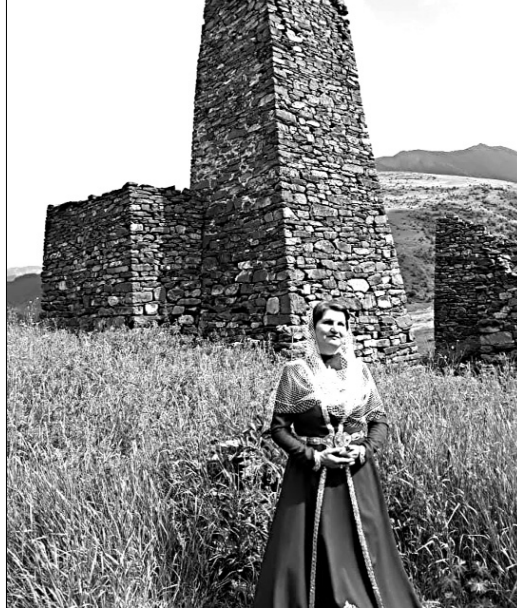
Хуры чызгæн скодтон æз фæрдгугтæ, Радта мын йæ рух зæрдæйы хъарм. Аивæзтон мæ фæндырæн йæ тæнтæ, Айзæлыди амонды æлланг...

"Амонды фæрдгугтæ"

Кæнæ:

Уарзтæн йæ арфмæ ды баппæрстай мæн, Уарзтæн йæ цæхæртæ басыгъты мæн. Уарзты фæндагыл мах иумæ цæуæм, Зæрджытæ, цинтæ мах иумæ хæссæм.

"Уарзты кæлæн"

Уымæн æвдисæн — хæдахуыр поэт æмæ артисткæ **Кортиаты Фатимæйы** цард æмæ архайд. Уый цас аразы аивадæн, уы-дон алчи нæ зоны, уымæн æмæ йæхицæй нукуы æппæлы.

Фатимæ райгуыр дæр бинонты 'хсæн Комæроны хъæуы. Уыд иу æфсымæр æмæ цыппар хойы кæстæр. Суанг хæрз чысылæй райдыдта цыппарæнхонтæ фыссын, с-кыла-йы алыхуызон музыкалон конкурсты ар-хайын. Литературæмæ та йын йæ зæрдæйы уæрзондизаг равæрын кодта йæ ахуыр-дæг **Тограты Васили**. Кæд сæрмагонд музыкалон ахуырад нæ райста, уæддæр йæ бинонтæй чидæртæ аивадмæ цыдæр бар дардтой. Йæ фыд Сано Комæроны хъæу-бæсты цы чындзæхсæвы нæ азарыдаид æмæ акафыдаид, ахæм нæ уыд. Йæ хо Ри-тæ ахуыр кæнынмæ бацыд аивадон учили-щæмæ, йæ иннæ хо Валентина та — музы-калон скъоламæ, фæлæ сыл æрцыд æна-монд хабар: сæ иу хо æмæ æфсымæр хæрз æрыгæттæй амардысты, æмæ уæд сæ ахуыр ныууагътой.

Фатимæ йæхæдæг дæр афæлвæрдта му-зыкалон училищæмæ бацæуыныл, фæлæ нæ бахауд. Кæд уый фæстæ æфсальтæйы курсытæ каст фæцис, уæддæр йæ зæрдæ æхсайдта аивадмæ, цыдæр ын нæ фæг код-та.

Музыкант æмæ поэт уыдон не сты, сæр-магонд ахуыр чи фæцис, фæлæ йæ зæрдæ-дайы аивад æмæ поэзи кæмæн цæрынц, уыцы курдиат йæ мады гуыбынæй чи ра-хаста. Фатимæ, фыццагдæр, базонгæ поэт æмæ журналист **Къадзаты Станислави-мæ**. Уый йæ иухатт фæхуыдта мады тыххæй радиобакастмæ. Уым Фатимæ бакаст йæхи фыст æмдзæвгæ æмæ фæцыд Станиславы зæрдæмæ. Уый базыртæ басагъта æрыгон поэтыл.

Уый фæстæ Фатимæ базонгæ Джыккай-ты Шамилмæ, Ходы Камалимæ, Дыгъуыз-ты Тенгизмæ.... Уыдон ын хорз аргъ скод-той йæ зарджыты тексттæн.

Кæддæр ын зарæггæнæг Æгайты Лейлæ социалон хъызы йе 'мдзæвгæтæ куы федта, уæд башчыидис. Азæрыд Фатимæйы фыст фыццаг зарæг. Уый йæ ноджы сразæнгард кодта аивады бæрзæндтæм. Йæ уды бæл-лицтæ, æнкъарæнтæ йæ зæрдæйæ æддæ-мæ тырныдтой, æмæ сæ Фатимæ зарджы-

ДЖУСОЙТЫ Нина

